

هیجان خواهی و هوش اخلاقی

www.ketab.ir

مؤلف:

صدیقه شهابزاده

سرشناسه	:	شهاب‌زاده، صدیقه، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	:	هیجان‌خواهی و هوش اخلاقی / مولف صدیقه شهاب‌زاده.
مشخصات نشر	:	تهران: ندای کارآفرین، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	ص ۶۴؛ ۱۳/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	:	978-600-8517-64-1
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	احساس جوئی
موضوع	:	Sensation seeking
موضوع	:	رشد اخلاقی
موضوع	:	Moral development
موضوع	:	تربیت اخلاقی
موضوع	:	Moral education
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۶ ش ۳۹/الف/۳۵/۶۹۸BF
رده بندی دیویی	:	۲۰۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۷۱۵۲۷

نام کتاب	:	هیجان‌خواهی و هوش اخلاقی
نویسنده	:	صدیقه شهاب‌زاده
طراح جلد	:	رضا کاوه
صفحه آرا	:	اکرم ملک نژاد
تیراژ	:	۱۰۰۰
نوبت چاپ	:	۱۳۹۶ اول
قیمت	:	۷۵۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۸۵۱۷-۶۴-۱

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، نبش کوچه انوری، پلاک ۲۹

تلفن تماس: ۶۶۴۰۲۷۲۲

WWW.NedayeKarafarin.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۳	دوره جوانی
۱۶	زمینه‌ها، عوامل آسیب‌های روبروی جوانان
۲۱	هیجان خواهی
۲۶	ویژگی‌های اراده‌بین خواه
۲۹	نظریه هیجان خواهی سره‌یز زاکرمن
۳۱	هیجان خواهی در جوانان
۳۳	هوش اخلاقی
۳۶	عناصر یا مؤلفه‌های هوش اخلاقی
۴۱	نتایج یک مطالعه میدانی
۴۵	بررسی سایر مطالعات
۴۹	نتایج مطالعه
۵۵	فهرست منابع

مقدمه

جوانی، کنون نیرو و مظهر زیبایی است؛ سرشار از وجد و نشاط و لبریز از عشق و امید است. اتمام جوانی، دوران درخشندگی، شادمانی، قوت، امید، کوشش و دستان است. یکی از بزرگترین سرمایه‌های هر مملکت، نیروی انسانی آن است و بهترین نیروی انسانی هر کشوری را نسل جوان تشکیل می‌دهد (اکبرزاده، ۱۳۹۲). خودمحراری، مسئولیت‌پذیری و تصمیم‌گیری در مورد سلامتی، خانواده، شغل و مسائل در این دوره کاملاً خود را نشان می‌دهد (فرشتنبرگ^۱، ۲۰۰۰). این دوره زمانی است که جوان‌ها نقش‌ها و مسئولیت‌های جدید را پذیرفته و مهارت‌های اجتماعی را برای زندگی خود به‌کار می‌بندد (هریس، دانکن و بويسجولی^۲، ۲۰۰۲).

از نظر زاکرمن^۳، هیجان‌خواهی تحت عنوان نیاز به تجربه احساس‌های گوناگون، پیچیده، بدیع و بی سابقه و تمایل به خطر جویی تریفه شده است (نیکخو، ۱۳۹۳). هم‌چنین، هیجان‌خواهی صفتی است که ویژگی آن نیاز به هیجان و تجربه‌های متنوع، جدید و پیچیده سپس اقدام به خطرهای جسمانی و بدنی به خاطر خود این تجربه‌های فرد زیاد هیجان خواه، تحریک

1 - Furstenberg

2 - Harris & Duncan & Boisjoly

3 - zuckerman

بیرونی دانمی مغز را ترجیح می‌دهد. از کارهای عادی خسته می‌شود و مرتباً در جستجوی راه‌هایی برای افزایش انگیزش از طریق تجربه‌های هیجان‌انگیز است. فرد کم هیجان خواه هجوم مداوم تحریک مغزی کمتری را ترجیح می‌دهد، و تحریک‌های عادی را نسبتاً خوب تحمل می‌کند (سید محمدی، ۱۳۸۰).

رد رکتی به دوران جوانی می‌رسد، با علم به این‌که به بهار عمر خود رسیده و توان و قدرت برای انجام بسیاری از کارها را دارد، می‌خواهد بزرگترین بهترین کارهایی را که در خاطرش داشته، انجام دهد و در اوج سربلندی باشد، اما به‌زودی از مسائل را نمی‌داند و بعضی از امور را درک نکرده است، بخاطر همین شایع‌ترین مسیر زندگی‌اش به انحراف کشانده شود و با مشکلات و خطرهای زیاده‌رخور، کند (اکبرزاده، ۱۳۹۲) و سرانجام این مشکلات با رفتارهای پرخطر همراه می‌شود. از این رو دوره نوجوانی و جوانی اغلب با خطرپذیری هم‌معنی شده و فرد به‌عنوان موجودی خطرپذیر تعریف می‌شود. در این دوره رفتارها و مسائلی رخ می‌دهد که خاص همین دوره است و موارد زیادی از آن همراه با هیجان خواهی و هیجان‌افزینی است.

گفته می‌شود که یکی از عواملی که سبب می‌شود که جوانان به سمت و سوی این رفتارهای پرخطر بپردازند، هیجان خواهی و هیجان‌افزینی بیش از اندازه آنان است که طبق تعاریف؛ تحت عنوان نیاز به تجارب و احساس‌های گوناگون، پیچیده، بدیع و بی‌سابقه و تمایل به خطرجویی تعریف شده است (نیکخوا، ۱۳۹۳). از نظر آیزنک^۱، هیجان خواهی از صفات موجود در بعد

برون‌گرایی/درون‌گرایی شخصیت بوده و به همراه گرایش به دنیای بیرون، میل به مصاحبت با دیگران، مردم‌آمیزی، جسارت و سلطه‌گری از مشخصه‌های افراد برون‌گرا است که این ویژگی اساساً از طریق وراثت بر شخصیت تأثیر می‌گذارد (شولتز و شولتز^۱، ۱۳۸۳).

هیجان‌خواهی، باید در بین جوانان تنظیم شده و تحت کنترل باشد و باید با دقت نظر گرفتن شرایط و مقتضیات درست مورد بهره‌برداری قرار گیرد. از جمله مواردی که می‌تواند به روند سالم هیجان‌خواهی جوانان کمک نماید، هوش اخلاقی و بالابردن ظرفیت بهره‌برداری از آن در بین این قشر می‌باشد، چرا که طبق تعاریف هوش اخلاقی، ظرفیت و توانایی درک درست از خلاف، داشتن اعتقادات اخلاقی قوی، عمل به آن‌ها و رفتار در جهت صحیح و درست تعریف شده است. هوش اخلاقی، ویژگی‌های اساسی یاری‌دهنده تبدیل شدن انسان به یک انسان خوب و شایسته است (بوربا^۲، ۲۰۰۵).

از آنجایی که برای برخی افراد اصول اخلاقی مهم و محوری است و برای برخی دیگر این ارزش‌ها در تصمیم‌گیری‌های انتخابی با موفقیت زندگی و کاری فاکتوری کلیدی محسوب نمی‌شود (حافیزه، زهیرول و گوشینا^۳، ۲۰۱۲)، لذا جوانان باید بتوانند یکی از این دو مسیر را به درست انتخاب کنند و در این راستا ادامه مسیر خود و هوش اخلاقی خود را پی‌نمایند و چون افراد جوان، ذاتاً هیجان‌خواه هستند که رفتار آن‌ها را در موقعیت‌های مختلف هدایت می‌کند، لذا این امر می‌تواند به ارتباط منظم بین هوش

1 - Schultz & Schultz

2 - Borba

3 - NorHafizah, Zaihairul I & Geshina

اخلاقی و هوش هیجانی او کمک نماید، هر چند ویژگی اساسی افراد هیجان خواه، گرایش به سوی کسب تجارب جدید و خطر کردن برای رسیدن به این تجارب است، ولی استداد از هوش اخلاقی به بهترین وجه می‌تواند به این امر کمک شایانی نماید.

هیجان خواهان جوان، دائماً در جستجوی محرک‌های جدید و تازه در عیناً زندگی خود هستند و حاضرند آن را به بهای سنگین در معرض خطر قرار دادن حیات، اعتبار اجتماعی و حتی سلامتی جسمانی و حیات خود به دست آورند. آن‌ها به احتمال بیشتری افرادی ماجراجو و برونگرا هستند که از تکرار و یکنوازی هستند کسل و بی‌حوصله می‌شوند (شولتز و شولتز، ۱۳۸۳) که این علل بر آن‌ها به خودی خود خطرناک است، می‌تواند بر سایر خصلت‌ها و هدف‌های فرد جوان تأثیر گذارد.

از آن‌جا که جوان صاحب‌فکر و فعال است و می‌تواند میزان آگاهی خود را در مورد بیشتر موضوعات افزایش یا کاهش دهد، بالا بردن میزان آگاهی و شناخت نسبت به محرک‌های بیرونی و آثار منفی یا مخرب آن‌ها، او را در تعدیل هیجان‌ها بسیار یاری خواهد کرد. این را باید به‌دقت متوجه شد که بسیاری از محرک‌ها که برای نوجوانان شگفت‌آور است، برای جوان تا حدودی بسیار عادی جلوه کند. در ساختار اجتماعی مدرن که هیجان به‌صورت یک نیاز درآمده و مکانیسم‌هایی برای پاسخگویی به آن، تعبیه می‌شود، کافی است ما به‌عنوان یک جوان، دقت کنیم که هیجان را چگونه تعریف کنیم و موقعیت هیجان‌انگیز را، چه دانیم. چگونه در جامعه سازوکارهایی را به‌کار گیریم تا هیجان را به‌عنوان نیاز برآورده کنیم. اما نکته جالب و مورد توجه بحث ما، این

است که نوع به خصوصی از ساختار اجتماعی (مدرن) هر دو الگوی هوش هیجانی و هوش اخلاقی را ممکن می کند؛ نوعی نیاز و پاسخ، عرضه و تقاضا. چرا که اعتقاد بر این است که باید اخلاق را با جوان به صورت منظم و اصولی برقرار کرد و هیجانات و هیجان خواهی را برایشان به درستی تفسیر نمود تا آنان پاسخ مناسبی به این موضوع بدهند. این پژوهش بر آن است تا ضمن بیان آن که آیا رابطه ای بین هیجان خواهی و هوش اخلاقی جوانان وجود دارد؟ و در صورت عدم ارتباط چگونه می توان این ارتباط را ایجاد نمود؟ به بررسی علل رغبت ها و عواطفی که بر سر راه عدم دریافت راه های دریافت خوبی ها و فضیلت هایی که می تواند به فک و انجام کنش متعالی در جوانان بینجامد، پرداخته و با ارائه راهکارها و پیشنهاداتی، زمینه را برای کاهش تنظیم هیجان خواهی در جوانان و بهره مند ساختن آنان از هوش اخلاقی مهیا نمود.

در مواردی، جوانان با انجام خصصا و نظریاتی که به نظر ساده می رسند، خود را برای ایجاد مشکلات آماده می سازند. بر این اساس، درک خطرپذیری جوان و تأکید بر آن به عنوان اقتضای قابل انتقاد، این دوره سنی و نه به عنوان رفتارهای انحرافی مجرمانه، امکان کنترل بر رفتار می تواند تعادل جسمی و روحی آنان در زندگی را واقع بینانه تر سازد، نیازمند تحقیق و پژوهش است تا بتوان بهترین راه ها و زمینه ها را همراه با کاربرد بهترین راه فراهم آورد.